

SPOLEČNOST PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, SPOL. S R.O.
ŠERÁNKOVA 32, 616 00 BRNO, tel.: 549 256 241, e-mail: spzp@volny.cz

PLÁN MÍSTNÍHO ÚZEMNÍHO SYSTÉMU EKOLOGICKÉ STABILITY k.ú. DAMBOŘICE

Zodpovědný projektant: Ing. Ludmila BÍNOVÁ, CSc.
autorizovaný projektant ÚSES

BRNO, BŘEZEN 2014

O B S A H

	strana
1. ÚVOD	3
2. POPIS ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ	3
3. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY	4
3.1 Reliéf	4
3.2 Horniny	4
3.3 Půdy	4
3.4 Podnebí	4
3.5 Vodstvo	4
3.6 Biota	5
4. CHARAKTERISTIKA AKTUÁLNÍHO STAVU KRAJINY	6
5. BIOGEOGRAFICKÉ ČLENĚNÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ	7
6. KONCEPCE NÁVRHU ÚZEMNÍHO SYSTÉMU EKOLOGICKÉ STABILITY	10
6.1 Územní systém ekologické stability v nadřazené ÚPD (ZÚR)	10
6.2 Místní (lokální) územní systém ekologické stability	10
7. STANOVENÍ PODMÍNEK PRO VYUŽITÍ PLOCH BIOCENTER A BIOKORIDORŮ	12
8. BIOCENTRA A BIOKORIDORY JAKO VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÉ OPATŘENÍ	12
9. ZÁVĚR	13
10. TABULKOVÁ ČÁST	14
10.1 Biocentra	15
10.2 Biokoridory	19

1. ÚVOD

Pro katastrální území Dambořice byl ÚSES vymezen v generelové podobě. V roce 1996 byl na tomto území v rámci ÚTP Nadregionální a regionální územní systém ekologické stability ČR upraven nadregionální a regionální ÚSES. V roce 2003 byly v rámci Generelu R ÚSES (Ageris, 2003) provedeny další, pouze dílčí, úpravy ÚSES. Proto bylo v roce 2013 zadáno ověření všech skladebných částí nadregionálního, regionálního a místního ÚSES jako podklad pro územní plán obce Dambořice, který zohledňuje změny NR a R ÚSES, vymezuje místní ÚSES a zajišťuje jeho návaznost na sousední katastry.

Vymezený místní, regionální a nadregionální ÚSES byl konzultován se zpracovatelem ÚP Ing. arch. M. Sohrem.

Při zpracování Plánu místního územního systému ekologické stability pro k.ú. Dambořice byly jako podklady použity následující materiály:

- ÚTP Nadregionální a regionální územní systém ekologické stability ČR (Bínová, Culek 1996)
- Zásady územního rozvoje Jihomoravského kraje vydané dne 22.9.2011 usnesením č. 1552/11/Z25 byly rozsudkem Nejvyššího správního soudu dne 21. 6. 2012 zrušeny. V současné době se nejedná o závazný dokument a jsou nahrazeny tzv. Koncepčním vymezením R a NR ÚSES JMK
- výsledky vlastního terénního průzkumu
- biogeografické členění ČR – bioregiony a biochory (Culek 2005)
- letecké snímky
- ÚAP obce s rozšířenou působností Kyjov
- Územní plány obcí Uhřice, Nížkovice, Násedlovice, Kobeřice, Klobouky u Brna, Velké Hostěrádky.

2. POPIS ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Řešené území (k.ú. Dambořice) se nachází v severní části okresu Hodonín a v působnosti ORP Kyjov. Jeho rozloha činí 2318 ha.

Katastrální území je členité a má pestrý reliéf. Třetina území je zalesněná (800 ha). Kolem obce Dambořice a v jižní části převažují zemědělské půdy, kde se střídají bloky orných půd, sady, vinohrady a omezeně TTP. Převažujícím funkčním využitím je zemědělství, méně lesnictví a z ostatních funkcí jsou zastoupeny dopravní, průmyslová výroba a rekreace.

Zemědělská půda zabírá 1356 ha. Z toho činí zahrady a sady 48 ha a trvalé travní porosty pouze 80 ha.

Poměrně vysokým podílem jsou zastoupeny orné půdy (1085 ha), přestože velká část pozemků je erozně ohrožených. Po roce 2004 narostla také rozloha vinohradů, a to na 143 ha. Část území je součástí Přírodního parku Ždánický les.

Koeficient ekologické stability je vysoký v severní části, která je zalesněna. Na ostatních částech katastru, kde zatím převažují orné půdy, je koeficient ekologické stability nízký. Nezbytné je zde zatravnění dalších orných půd, protierozní opatření a obnova vodního režimu krajiny (mokřady, revitalizace vodních toků), aby se posílila ekologická rovnováha tohoto území.

Řešené území se nalézá na 6 mapových listech základní mapy 1 : 10 000, a to 24-43-19, 24-43-20, 24-43-24, 24-43-25, 34-21-04 a 34-21-05.

3. PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

3.1 Reliéf

Podle geomorfologického členění GGÚ ČSAV se zájmové území řadí do těchto jednotek:

Provincie: Západní Karpaty
Soustava: IX Vnější Západní Karpaty
Podsoustava: IXB Středomoravské Karpaty
Celek: IXB-1 Ždánický les
Podcelek: IXB-1C Dambořická vrchovina
Okresek: IXB-1C-b Uhřická vrchovina

Dambořická vrchovina se nachází v severovýchodní části Ždánického lesa. Je to plochá vrchovina o rozloze 281 km², se střední výškou 285,1 m a středním sklonem 4°57'. Je tvořena převážně jílovci a pískovci ždánické jednotky vnějšího flyše. Vrchovina s nejvyššími místy ve hřbetní části a rozsáhlými zbytky pobadenského zarovnaného povrchu.

Uhřická vrchovina se nachází v severovýchodní části Dambořické vrchoviny. Je to plochá vrchovina, tvořená převážně paleogenními jílovci a pískovci vnějšího flyše. Má erozně denudační zalesněný reliéf s plošinami a široce zaoblenými rozvodními hřbety pobadenského zarovnaného povrchu a hlubokými údolími s příkrými svahy.

3.2 Horniny

Převažují paleogenní jílovce, pískovce a slepence ždánické jednotky vnějšího flyše. Substrát tvoří jílovité a vápnité flyšové břidlice, rozpadavé pískovce a také spraše.

3.3 Půdy

V půdním pokryvu převažují černozemě různých subtypů, většinou erodované. Objevují se také luvizemě, kambizemě a pararendziny. V drobných nivách jsou glejové fluvizemě nebo splachové hlinité sedimenty, občas hnědozemě.

3.4 Podnebí

Řešené území leží dle Quitta (1970) na rozhraní teplé klimatické oblasti T4 a teplé klimatické oblasti T2.

Velmi teplá klimatická oblast T2 je charakterizována teplým jarem a podzimem a suchou teplou zimou. V údolích se projevují teplotní inverze a na plošinách nadměrná větrnost klimatu.

3.5 Vodstvo

Zájmové území je odvodňováno Spáleným potokem a jeho přítoky Salajka a Hunivka. Všechny potoky jsou zregulovány. Jejich břehové porosty jsou mezernaté nebo zcela chybí.

Spálený potok (č.h.p. 4-17-01-021) pramení severovýchodně od Zdravé Vody ve výšce 365 m n.m. a ústí zprava do Trkmanky u Brumovic ve 175 m n.m. Plocha povodí činí 152,3 km², délka toku 20,9 km a průměrný průtok u ústí činí 0,20 m³.s⁻¹.

Hunivka (č.h.p. 4-17-01-028) pramení u Borkovan ve výšce 260 m n.m. a ústí zprava do Spáleného potoka u Bohumilic ve 185 m n.m. Plocha povodí činí 27,9 km², délka toku 9,2 km a průměrný průtok u ústí je 0,03 m³.s⁻¹.

Na řešeném území jsou menší rybníčky, které plní především ekologické funkce.

Obr. 1 Spálený potok je regulovaný a téměř bez břehových porostů.

3.6 **Biota**

Podle regionálně fyto geografického členění (BÚ ČSAV 1987) patří jižní část území do fyto geografického obvodu Panonské termofytikum a fyto geografického okresu 20. Jihomoravská pahorkatina, podokres 20b Hustopečská pahorkatina. Severní část patří do fyto geografického obvodu Karpatské mezofytikum, okresu 77. Středomoravské Karpaty a podokresu 77.a Ždánický les.

Rekonstrukčními individuálními vegetačními jednotkami jsou podle geobotanické mapy (Mikyška a kol.1970) v nivách Spáleného potoka, Hunivky a Salajky luhy a olšiny (*Alno-Padion*, *Salicetea purpureae*). Na většině území převažují dubohabrové háje (*Carpinion betuli*). Ostrůvkovitě se vyskytují subxerofilní doubravy (*Potentillo-Quercetum pannonicum*, *Lithospermo-Quercetum*) a v západní části se zasahuje výběžek šípákových doubrav (*Eu-Quercion pubescenti*, *Brometalia pp.*, *Festucetalia vallesiacae pp.*).

Potenciální přirozenou vegetaci tvoří mozaika dubohabřin panonských (*Primulo veris-Carpinetum*) i karpatských, zejména na úpatí svahů a ve žlebech (*Carici pilosae-Carpinetum*), vzácně i s vtroušeným bukem. Na konvexních tvarech je doplňují teplomilné doubravy, zpravidla ze svazu *Quercion petraeae* (asociace *Potentillo albae-Quercetum*), na nejextrémnějších stanovištích jižního kvadrantu i šípákové doubravy ze svazu *Quercion pubescenti-petraeae* (asociace *Corno-Quercetum*). V nejchladnějších polohách se objevují již ostřicové bučiny (*Carici pilosae-Fagetum*). Lesní prameniště hostí zpravidla vegetaci ostřicových jasenin (*Carici remotae-Fraxinetum*). V potočních nivách lze předpokládat vegetaci asociace *Pruno-Fraxinetum*. Na odlesněných plochách se objevují teplomilné travníky ze svazu *Cirsio-Brachypodion pinnati*, výjimečně v jižním kvadrantu i typy drnových stepí ze svazu *Festucion valesiacae*.

4. CHARAKTERISTIKA AKTUÁLNÍHO STAVU KRAJINY

Současnou krajinu jižní a střední části zkoumaného katastru lze definovat jako krajinu převážně zemědělskou, která je silně antropogenně ovlivněna a dlouhodobě obhospodařovaná.

Severní část území lze považovat za typ krajiny lesní, která je člověkem relativně méně ovlivněná. Lesy mají pouze zčásti změněnou dřevinnou skladbu, převažují doubravy, dubohabřiny a bučiny s příměsí smrku, borovice a modřínu. Poměrně hojně je zastoupen dub, habr, lípa a buk.

Zemědělská půda v současnosti zahrnuje 1356 ha, z toho připadá na ornou půdu 1085 ha, a to v rozlehlých blocích. Na katastru se objevují také sady, vinohrady a TTP. Ekologická rovnováha byla v minulosti narušena vytvářením velkých bloků svažitých orných půd a likvidací mezí s rozptýlenou dřevinnou vegetací. Většina trvalých travních porostů byla rozorána, ale dnes se postupně obnovují, a to především na svažitých pozemcích. Území je postiženo vodní erozí.

Část řešeného území zasahuje do Přírodního parku Ždánický les, který zahrnuje převážně lesní porosty s převahou druhů přirozené skladby, a to doubravy, dubohabřiny i bučiny.

Významné krajinné prvky (VKP)

Na k.ú. Dambořice jsou pouze VKP ze zákona, a to lesy, vodní toky, údolní nivy a rybníky.

Území ze soustavy NATURA 2000

Na území obce nebyly registrovány Evropsky významné lokality (EVL) ani ptačí oblasti.

Přírodní parky

Na řešené území zasahuje Přírodní park Ždánický les.

Zvláště chráněná území

Na řešeném území nebyla vyhlášena zvláště chráněná území dle zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Památné a významné stromy

Na řešeném území nejsou vyhlášeny památné stromy, ale rostou zde významné starší a vzrostlé stromy. Jedná se většinou o lípy malolisté. Lípa malolistá se sadovnickou hodnotu (SH 3-4) roste v obci u mostu přes potok Salajka. Tři krásné lípy malolisté (SH 4-5) jsou na starém hřbitově za obcí. Celkem padesát starých lip (SH 4 nebo 3) roste na hřbitově za kostelem Sv. Martina, kde jsou také tři jírovce.

Všechny starší významné stromy jsou zakresleny v grafické části.

Obr. 2 Krásné lípy na starém hřbitově.

5. BIOGEOGRAFICKÉ ČLENĚNÍ ŘEŠENÉHO ÚZEMÍ

Řešené území se nachází na rozhraní dvou podprovincií a dvou biogeografických regionů. Jižní část patří do panonské biogeografické podprovincie a do 4.3 Hustopečského bioregionu a severní část patří do západokarpatské biogeografické podprovincie a do 3.1 Ždánicko-Litenčického bioregionu (Culek a kol. 2004).

V zájmovém území lze vymezit čtyři typy biochor, a to 2BE Erodované plošiny na spraších 2. vegetačního stupně, 2PC Pahorkatiny na vápnitěm flyši 2. vegetačního stupně, 3BC Erodované plošiny na vápnitěm flyši 3. vegetačního stupně a 1PC Pahorkatiny na vápnitěm flyši 1. vegetačního stupně.

2BE Erodované plošiny na spraších 2. vegetačního stupně

Různorodý reliéf je ovlivňován jak utvářením předkvartérního reliéfu a charakterem podloží, tak podmínkami ukládání spraší. V terénu se střídají plošiny rovné i členité, svahy krátké a strmé i dlouhé a mírné. Vyskytují se konkávní, konvexně-konkávní i konvexní úpady i suchá nebo periodicky protékaná údolí a suché, ojediněle i trvale protékané strže. Místy jsou úzké údolní nivy. Blízkost starších hornin pod povrchem je většinou signalizována ostřejšími terénními tvary. Z četných antropogenních tvarů lze jmenovat staré hliníky i meze, úvozy, strže a naorané hrany, popřípadě zemní tělesa velkoplošných teras a komunikačních náspů.

V substrátu dominují sprašové pokryvy různé mocnosti, usazené na předkvartérním podkladě, který je tvořen horninami paleogenního flyše a neogénu. Místy se nacházejí torza fluvialních šterkopískových teras. Podložní horniny vystupují lokálně na povrch a tvoří ostrůvky odlišného prostředí.

V půdním pokryvu převažují černozemě různých subtypů, na které ve vlhčích a vyšších polohách navazují hnědozemě.

Podnebí je teplé (T2), vláhově normální až mírně vlhké, s teplotními sumami za malé vegetační období 2500 - 2800 °C. Mezo i mikroklimatické podmínky jsou značně proměnlivé. Střídají se polohy nadměrně větrné (vyvýšené otevřené plošiny) s polohami chráněnými před účinky převládajících větrů (sevřenější údolí, jižní svahy) a polohy ovlivněné tvorbou lokálních inverzí s polohami s velmi příznivým režimem minimálních.

Potenciální vegetací jsou dubohabřiny, které zastupuje karpatský ostřicový typ (*Carici pilosae-Carpinetum*). Na nejvýhřevnějších místech jsou ostřicové dubohabřiny (*Carici pilosae-Carpinetum*) snad přecházejí do panonských prvosenkových dubohabřin (*Primulo veris-Carpinetum*).

Vyskytují se zde tyto skupiny typů geobiocénů (v závorce je uvedeno % zastoupení): 2BD3 (75), 3B3 (20).

Cílové ekosystémy:

Přirozené: HDH – habrové doubravy, XDSX - subxerothermní doubravy.

2PC Pahorkatiny na vápnitěm flyši 2. vegetačního stupně

Reliéf je značně členitý, se svahy zpravidla příkřejšími a dosahujícími často výšek 100 až 180 m. Místy jsou svahy změněny velkoplošným terasováním nebo jsou rozčleněny četnými stržemi a suchými údolími. Směrem k východu přibývá táhlých tvarů zahluobených bočních údolí s prameníci povrchovými vodami. Sevřenější a užší údolí ustupují údolím široce otevřeným. Na místo úzkých a podlouhlých rozvodných plošin ostře ohraničených lomem spádu k údolním svahům začínají převažovat širší a klenutější rozvodné plošiny přecházející zvolna do údolních svahů. Typický je výskyt četných, ale drobných sesuvů.

Substrát je tvořen paleogenními flyšovými horninami bělokarpatké a ždánické jednotky. Flyše mají převážně typickou litofacii, s převahou jílovců, vesměs vápničitých.

Zvětralinám předkvartérního podloží dodávají vápnitosti také spraše, vytvářející značně nesouvislý, avšak v plošném úhrnu velmi významný pokryv.

Pro půdní pokryv je charakteristická převaha černozemí nad hnědozeměmi a doplňkový výskyt kambizemí a pararendzin. Orné půdy jsou postiženy vodní erozí. V lesích jsou udávány luvizemě. Půdy mají sytou hnědošedou barvu.

Klima je teplé (T2), mírně suché až mírně vlhké, s teplotními sumami za malé vegetační období 2400 – 2800 °C. Na výrazných svazích se projevuje příznivý režim minimálních teplot s prodlouženým bezmrazým obdobím. V údolích se projevují teplotní inverze a na plošinách nadměrná větrnost klimatu.

Potenciální přirozenou vegetaci tvoří mozaika dubohabřin panonských (*Primulo veris-Carpinetum*) i karpatských, zejména na úpatí svahů a ve žlebech (*Carici pilosae-Carpinetum*), vzácně i s vtroušeným bukem. Na konvexních tvarech je doplňují teplomilné doubravy, zpravidla ze svazu *Quercion petraeae* (asociace *Potentillo albae-Quercetum*), na nejextrémnějších stanovištích jižního kvadrantu i šípákové doubravy ze svazu *Quercion pubescenti-petraeae* (asociace *Corno-Quercetum*). V potočních nivách lze předpokládat vegetaci asociace *Pruno-Fraxinetum*. Na odlesněných plochách se objevují teplomilné trávníky ze svazu *Cirsio-Brachypodium pinnati*, výjimečně v jižním kvadrantu i typy drnových stepí ze svazu *Festucion valesiacae*.

Převažují tyto skupiny typů geobiocénů (v závorce je uvedeno % zastoupení):
2BD3 (50), 2BC3 (10), 3BD3 (30), 2C5a (2).

Cílové ekosystémy:

Přirozené: HDH – habrové doubravy, XDSX – subxerothermní doubravy
Náhradní: XT – xerothermní trávníky.

3BC Erodované plošiny na vápnitém flyši 3. vegetačního stupně

Reliéf je monotónní, převažuje členitá pahorkatina, se zbytky plošin na hřbetech. Svahy jsou často postižené sesuvy, údolí jsou široká a otevřená. Hřbety jsou oblé, méně ploché. Hloubka údolí bývá do 90 m.

Geologické podloží budují flyšové sedimenty karpatských příkrovů, a to jíly, slíny, jílovce a pískovce překryté svahovinami, místy s příměsí spraší. Na příkrých svazích vystupuje písčité podloží a vyskytují se sesuvy.

Půdy odrážejí vlastnosti substrátu. Převažují pararendziny kambizemní s přechody do kambizemí.

Klima je převážně mírně teplé, dominuje klimatická oblast T4. Výslunné polohy na jižních svazích Ždánického lesa mohou zasahovat až do teplé klimatické oblasti T2. K jihu exponované svahy jsou teplejší a sušší.

Potenciální přirozenou vegetací jsou karpatské ostřicové dubohabřiny (asociace *Carici pilosae-Carpinetum*). V nejchladnějších polohách se objevují již ostřicové bučiny (*Carici pilosae-Fagetum*). Lesní prameniště hostí zpravidla vegetaci ostřicových jasenin (*Carici remotae-Fraxinetum*). Charakteristická jsou přirozená náhradní společenstva teplomilných trávníků ze svazu *Cirsio-Brachypodium pinnati*. Podél potoků se objevuje vegetace svazu *Calthion*.

Převažují tyto skupiny typů geobiocénů (STG):
3B3 (26), 3BD3 (58), 3BC3 (7), 4B3 (5), 3BC5a (2), 3BC5b (+) - prameniště

Cílové ekosystémy:

Přirozené: BUKD – květnaté a kalcifilní bučiny s dubem, HDH – habrové, LONO – nivní (pobřežní) olšiny olše lepkavé;
Náhradní: MT – hygromilní až mezofilní trávníky, PRPM – vegetace (bezlesých) pramenišť a minerotrofních rašelinišť.

1PC Pahorkatiny na vápnitěm flyši 1. vegetačního stupně

Reliéf má větší výškovou členitost neboť převýšení svahů běžně dosahuje 110 m. Reliéf je však měkčí, monotónnější a bez ostrých kontrastů mezi plošinami a úpady. Členitý reliéf způsobuje, že různě skloněné a orientované svahy se mírně liší. Místy se vyskytují sesuvy.

Substrátem jsou převážně jílovité a vápnitě, zvrásněné rozpadavé flyšové břidlice. Časté jsou sprašové závěje a návěje.

Půdy jsou převážně erodované černozemě, místy pelické. Zrnitostně jsou střední těžší, tmavohnědošedé, světlejší než na spraších. Humusová vrstva je často silně redukována erozí, na úpatích svahů jsou pak mocné humusové půdní sedimenty. V lesích jsou udávány na plošinách luvizemě, na spraších hnědozemě a na svazích s obnaženým flyšem i pararendziny.

Klima je velmi teplé a suché (T4), expoziční klima se projevuje mírně, významnější jsou teplotní inverze na dnech údolí.

Vegetace: V horních částech svahů lze potenciálně předpokládat submediteránní šípákové doubravy (svaz *Quercion pubescenti-petraeae*), a to dřínové (*Corno-Quercetum*), na nejteplejších strmějších svazích i mahalebkové (*Pruno mahaleb-Quercetum pubescentis*). Na plošinách lze předpokládat ochuzené panonské doubravy (*Quercetum pubescenti-roboris*). Konkávní části svahů a úpatí hostí panonské prvosenkové dubohabřiny (*Primulo veris-Carpinetum*). V nelesní vegetaci mají význam na konvexkonvexních tvarech jižního kvadrantu porosty drnových stepí svazu *Festucion valesiacaе*, jinde teplomilné trávníky svazu *Bromion*, dále lemy svazu *Geranion sanguinei* a teplomilné křoviny svazu *Prunion spinosae*, na ladech teplomilná vegetace svazu *Dauco-Melilotion*.

Vyskytují se zde tyto skupiny typů geobiocénů (v závorce je uvedeno % zastoupení):
1BD2 (3), 1BD3 (55), 2BD3x (30), 2BC3x (10), 2BC5a (2).

Cílové ekosystémy:

Přirozené: XDB – xerothermní doubravy, SUH – suťové lesy

Náhradní: XT – xerothermní trávníky.

Skupiny typů geobiocénů řešeného území (STG)

- 1BD1-2: zakrslé doubravy s ptačím zobem (*Ligustri-querceta humilia inf.*)
- 1BD3: doubravy s ptačím zobem (*Ligustri-querceta*)
- 1BD(3)-4: lipové doubravy nižšího stupně (*Tili-querceta roboris inf.*)
- 2BC4-5a: jasanové olšiny nižšího stupně (*Fraxini-alneta inf.*)
- 2BD3: lipové bukové doubravy (*Fagi-querceta tiliae*)
- 2BD-BC3: lipojavorové bukové doubravy (*Fagi-querceta tiliae-aceris*)
- 2C5a: topoljilmové jaseniny vyššího stupně (*Ulmifraxineta populi inf.*)
- 3BD3: lipové dubové lučiny (*Querci-fageta tiliae*)
- 3BC3: lipojavorové dubové bučiny (*Querci-fageta tiliae-aceris*)
- 3B3: typické dubové bučiny (*Querci-fageta typica*)
- 3BC5a: vrbové olšiny nižšího stupně (*Salici fragilis-alneta inf.*)
- 4BD3: lipové bučiny (*Fageta tiliae*)

6. KONCEPCE NÁVRHU ÚZEMNÍHO SYSTÉMU EKOLOGICKÉ STABILITY

Na řešeném území byl vymezen ÚSES všech hierarchických úrovní, tj. nadregionální, regionální a místní (lokální) ÚSES. Konceptce nadregionálního ÚSES byla převzata z ÚTP Nadregionální a regionální ÚSES ČR (Bínová, Culek 1996) a upřesněna na základě terénních průzkumů.

Koncepční řešení ÚSES vychází z biogeografické diferenciaci území, z potřeby navázat na nadregionální ÚSES a plány místních ÚSES na sousedních katastrech.

6.1 Územní systém ekologické stability v nadřazené ÚPD (ZÚR)

Zásady územního rozvoje Jihomoravského kraje vydané dne 22.9.2011 usnesením č. 1552/11/Z25 byly rozsudkem Nejvyššího správního soudu dne 21.6.2012 zrušeny. V současné době se nejedná o závazný dokument. Vycházeli jsme proto z tzv. koncepčního vymezení nadregionálního a regionálního ÚSES.

V roce 1996 byl vymezen nadregionální biokoridor NRBK K 138, který měl 2 osy pro migraci teplomilné bioty a pro migraci mezofilní hájové bioty (ÚTP NR-R ÚSES ČR). Do tohoto nadregionálního biokoridoru mělo být v rámci upřesňování vloženo regionální biocentrum RBC 189 U Lednice, respektive biocentrum s regionálním parametrem, a po 700 metrech měla být vkládána biocentra s lokálními parametry.

Nadregionální biokoridor je trasován v minimální šíři 40 m a jedná se o složený biokoridor s vloženými lesními biocentry. Do složeného nadregionálního biokoridoru jsou vložena lokální biocentra, a to celkem čtyři biocentra.

Biokoridor je situován na kvalitní lesní porosty v Přírodním parku Ždánický les a je zcela funkční. Cílové ekosystémy jsou lesní, a to habrové doubravy, xerothermní doubravy, květnaté bučiny, popř. suťové lesy. Ve smíšených lesích sice převažují jehličnaté smrkové i borové porosty, ale je zde vyšší podíl listnatých dřevin, a to buků, habrů a také dubů, lip a javorů.

Regionální biocentrum RBC 189 U Lednice bylo upřesněno na kvalitních lesních porostech Přírodního parku Ždánický les. Jedná se o zcela funkční biocentrum o rozloze 45 ha, které je vloženo do NRBK 138. Tvoří ho smíšené lesy s převahou buků, habrů a také dubů, lip a javorů a s příměsí smrku a borovice.

6.2 Místní (lokální) územní systém ekologické stability

Na řešeném území bylo vymezeno celkem 12 lokálních (místních) biocenter a 10 lokálních (místních) biokoridorů. Reprezentovány byly všechny reprezentativní STG, pro všechny typy biochor. Celkem 4 lokální biocentra jsou vložena do nadregionálního biokoridoru.

Pro vymezení místního ÚSES bylo rozhodující zajištění návaznosti na sousední katastry a také na nadregionální ÚSES.

Nivou Spáleného potoka byla vedena část ÚSES po podmáčených nivních stanovištích, která pokračuje i na sousedních katastrech. Nivní ÚSES vychází ze sousedního katastru a pokračuje nivou Spáleného potoka přes LBC 6 Salajka a LBC 7 Na Spáleném potoce. LBC 8 Lazarka je vymezeno na soutoku Hunivky a Spáleného potoka. Všechna nivní biocentra se budou zakládat, a to včetně navazujících koridorů LK 1, LK 2, LK 3 a LK 4. Předpokládáme revitalizaci potoka a založení mokřadů, popř. tůní.

Části ÚSES po hydricky normálních až suchých stanovištích vychází z biokoridoru NRBK 138 nebo ze sousedních katastrů.

Biocentra LBC 5 Farská habrůvka a LBC 12 Lipiny jsou situována na kvalitní lesní porosty. Biocentra LBC 10 Ryje a LBC 11 Lada u novosadů jsou vymezena na plochách lad.

Biokoridory LK 5, LK 6, LK 7, LK 8 a LK 10 jsou zároveň protierozními opatřeními, protože jsou trasovány po svažitéch orných půdách. Biokoridor LK 10 je ukončen v LBC 5 Farská habrůvka, protože na sousedním katastru není řešena návaznost.

Většina biocenter se bude zakládat, a to včetně navazujících biokoridorů. Funkční jsou pouze biocentra vložená do nadregionálního biokoridoru, LBC 5 a LBC 12.

Minimální rozloha lokálních biocenter je 3 ha, mokřadních biocenter 1 ha a kombinovaných biocenter 6 ha. Minimální šíře lokálních biokoridorů je 15 m a jejich maximální délka je 2 km.

Součástí místních územních systémů ekologické stability jsou rovněž interakční prvky (IP), které zprostředkovávají příznivé působení biocenter a biokoridorů na okolní méně stabilní až nestabilní krajinu. Vytvářejí specifické existenční podmínky rostlinám i živočichům. V interakčních prvcích nacházejí prostředí pro život opylovači kulturních rostlin a predátoři omezující hustotu populací škůdců.

Stávajícími interakčními prvky jsou ekotonová společenstva křovinatých lad a lemů i břehové porosty a silniční stromořadí, které nejsou biokoridory. Velmi pozitivně působícím plošným interakčním prvkem jsou travinobylinná společenstva, která ve formě lučních porostů by měla být uplatňována zejména v údolních nivách potoků a na erozně ohrožených prudkých svazích.

Navrhované interakční prvky byly rozděleny na tři typy:

IP 1

- jedná se o dosadbu alejí kolem stabilizovaných polních cest, místních komunikací a silnic,
- doporučuji domácí druhy dřevin dle příslušných STG, popř. ovocné dřeviny do alejí v blízkosti obce,
- pokud by měly doprovodné porosty sloužit jako větrolamy, pak se nepoužívají ovocné dřeviny,
- šíře větrolamů by měla být podstatně menší než u biokoridorů, tj. maximálně 7 m a velký význam by měly alespoň aleje doplněné keři.

IP 2

- jedná se o dosadbu břehových a doprovodných porostů kolem vodotečí a vodních ploch,
- doporučuji domácí druhy stromů a keřů pro příslušná STG, nevhodné jsou ovocné dřeviny.

IP 3

- jedná se o dosadbu soliterních dřevin k drobným sakrálním stavbám (kříže, boží muka), které dotváří krajinný ráz,
- doporučuji domácí druhy stromů, a to lípu malolistou, dub zimní, javor mléč, jeřáb břek.

7. STANOVENÍ PODMÍNEK PRO VYUŽITÍ PLOCH BIOCENTER A BOKORIDORŮ

Územní systém ekologické stability je součástí koncepce uspořádání krajiny a jeho nefunkční části budou zakresleny na výkrese veřejně prospěšných staveb, opatření a asanací.

V textové části územního plánu budou stanoveny tyto podmínky pro využití ploch biocenter a biokoridorů.

Podmínky pro využití ploch biocenter

- hlavní využití: plocha přírodní zajišťující podmínky pro ochranu přírody a krajiny
- přípustné využití: ochrana přírody a krajiny
- podmíněně přípustné využití: lesní plochy pouze v případě, že se jedná o lesní biocentra, extenzivní zemědělské využití (TTP) v plošně omezeném rozsahu, mokřady a tůň
- podmíněně přípustné využití: dopravní a technická infrastruktura pouze v případě, že prokazatelně neexistuje alternativní řešení
- nepřípustné využití: ostatní způsoby využití

Podmínky pro využití ploch biokoridorů

- hlavní využití: plocha přírodní zajišťující podmínky pro ochranu přírody a krajiny
- přípustné využití: ochrana přírody a krajiny
- podmíněně přípustné využití: lesní plochy pouze v případě, že se jedná o lesní biokoridory, vodní toky
- podmíněně přípustné využití: dopravní a technická infrastruktura pouze v případě, že prokazatelně neexistuje alternativní řešení
- nepřípustné využití: ostatní způsoby využití

8. BIOCENTRA A BOKORIDORY JAKO VEŘEJNĚ PROSPĚŠNÉ OPATŘENÍ

Biocentra a biokoridory, která jsou nefunkční nebo částečně funkční, budou zakreslena na výkrese veřejně prospěšných staveb, opatření a asanací.

Seznam biocenter a biokoridorů jako VPO:

- LBC 6 Salajka
- LBC 7 Na Spáleném potoce
- LBC 8 Lazarka
- LBC 9 Kunštát
- LBC 10 Ryje
- LBC 11 Lada u novosadů
- Lokální biokoridory LK 1, LK 2, LK 3, LK 4, LK 5, LK 6, LK 7, LK 8, LK 10 (část)

Všechna ostatní biocentra a biokoridory na řešeném území jsou funkční. Jejich stav bude zlepšován pouze způsobem hospodaření, což není obsahem ÚP.

9. ZÁVĚR

Navržený územní systém ekologické stability všech hierarchických úrovní, tj. nadregionální, regionální a místní, je pouze jedním z předpokladů k obnově ekologické rovnováhy krajiny. Dalšími nutnými předpoklady k větší stabilitě krajiny jsou ekologičtější způsoby hospodaření jak v lese, tak i na zemědělské půdě, zlepšení čistoty vod a omezení větrné i vodní eroze.

Plán místního ÚSES je zpracováván do územního plánu sídla a po jeho vydání se stává závazným podkladem, který může být postupně realizován do funkční podoby. Na všechny skladebné části ÚSES, které jsou schváleny v rámci územního plánu mohou obce i další subjekty žádat dotace z Operačního programu životního prostředí, SFŽP, Programu péče o krajinu i z dotačních titulů MZe. Tyto dotace se týkají biocenter, biokoridorů i všech interakčních prvků (alejí, břehových porostů, protierozních opatření).

Nezbytná je ochrana všech stávajících ekologicky stabilních částí krajiny, a to především lesů, liniových dřevinných společenstev, alejí ovocných stromů a také všech památných a významných vzrostlých stromů v obci i jejím okolí.

Přírodovědně velmi hodnotné území je legislativně zajištěno vyhlášením Přírodního parku Ždánický les.

Zvýšenou pozornost zasluhuje síť navrhovaných interakčních prvků, které jsou významným krajinným prvkem, který vytváří typický krajinný ráz. Interakční prvky (aleje, větrolamy) a břehové porosty všech vodotečí i vodních ploch je důležité doplňovat. Při pozemkových úpravách je nezbytné požadovat obnovu systému protierozních mezí, které vytváří specifický typ krajiny a jsou významným prvkem krajinného rázu.

Revitalizace vodních toků a také další zatravnění, popř. zalesňování erozně ohrožených orných půd patří mezi velmi vhodná a doporučená opatření zvyšující ekologickou stabilitu a obohacující krajinný ráz tohoto území. Významná je také realizace dalších protierozních opatření (poldry) a parková úprava obce včetně ochranných izolačních pásů kolem obytné zástavby.

Obr. 3 Zemědělská krajina kolem obce Dambořice.

10. TABULKOVÁ ČÁST

10.1 Biocentra

10.2 Biokoridory

10.1 Biocentra

1. Název a číslo: RBC 189 U Lednice	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 24-43-20, 24-43-25
4. Typ a biogeografický význam: regionální biocentrum reprezentativní	
5. Geobiocenologická typizace: biochora 2PC, 3BC	
6. Minimální výměra: 40 ha	7. Navržená výměra: cca 45 ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: Přírodní park Ždánický les	
9. Současný stav: Přírozené a přírodě blízké lesní ekosystémy (doubavy, bučiny, dubohabřiny) reprezentující biochoru 3BC a okrajově i biochoru 2PC. Biocentrum je funkční a porosty mají vysoký podíl buků, dubů a habrů i lip. Příměs tvoří smrky a borovice.	
10. Využívání: les	11. Stupeň ekologické stability: 3, 4, 5
12. Cílové ekosystémy: reprezentativní lesní dle STG	

1. Název a číslo: LBC 1 Ryndovka	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 24-43-20
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum vložené do NRBK 138	
5. Geobiocenologická typizace: 3B3, 3BD3	
6. Minimální výměra: 3 ha	7. Navržená výměra: 4 ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: Přírodní park Ždánický les	
9. Současný stav: Biocentrum je situováno na lesní ekosystémy přírodního parku, které mají vyšší podíl lip, buků, dubů a habrů. Lesy jsou smíšené s příměsí smrku, borovice a modřínu. Biocentrum je funkční, s lesními ekosystémy a vložené do nadregionálního biokoridoru.	
10. Využívání: les	11. Stupeň ekologické stability: 3, 4, 4-5
12. Cílové ekosystémy: typické dubové bučiny, lipové dubové bučiny	

1. Název a číslo: LBC 2 Andělíček	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 24-43-19, 24-43-24
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum vložené do NRBK 138	
5. Geobiocenologická typizace: 3BD3, 2BD3	
6. Minimální výměra: 3 ha	7. Navržená výměra: 4,2 ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: Přírodní park Ždánický les	
9. Současný stav: Biocentrum je situováno na lesní ekosystémy přírodního parku, které mají vyšší podíl lip, buků, dubů a habrů. Lesy jsou smíšené s příměsí smrku, borovice a modřínu. Biocentrum je funkční, s lesními ekosystémy a vložené do nadregionálního biokoridoru.	
10. Využívání: les	11. Stupeň ekologické stability: 3, 4, 4-5
12. Cílové ekosystémy: lipové dubové bučiny, lipové bukové doubravy	

Plán místního územního systému ekologické stability k.ú. Dambořice
Zpracovala: Ing. Ludmila Bínová, CSc.

1. Název a číslo: LBC 3 U Vysoké	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 24-43-24
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum vložené do NRBK 138	
5. Geobiocenologická typizace: 3BD3, 2BD3	
6. Minimální výměra: 3 ha	7. Navržená výměra: ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: Přírodní park Ždánický les	
9. Současný stav: Biocentrum je situováno na lesní ekosystémy přírodního parku, které mají vyšší podíl lip, buků, dubů a habrů. Lesy jsou smíšené s příměsí smrku, borovice a modřínu. Biocentrum je funkční, s lesními ekosystémy a vložené do nadregionálního biokoridoru.	
10. Využívání: les	11. Stupeň ekologické stability: 3, 4, 4-5
12. Cílové ekosystémy: lipové dubové bučiny, lipové bukové doubravy	

1. Název a číslo: LBC 4 Líchy	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 24-43-24
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum vložené do NRBK 138	
5. Geobiocenologická typizace: 2BD3, 3BD3	
6. Minimální výměra: 3 ha	7. Navržená výměra: ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: Přírodní park Ždánický les	
9. Současný stav: Biocentrum je situováno na lesní ekosystémy přírodního parku, které mají vyšší podíl lip, buků, dubů a habrů. Lesy jsou smíšené s příměsí smrku, borovice a modřínu. Biocentrum je funkční, s lesními ekosystémy a vložené do nadregionálního biokoridoru.	
10. Využívání: les	11. Stupeň ekologické stability: 3, 4, 4-5
12. Cílové ekosystémy: lipové bukové doubravy, lipové dubové bučiny	

1. Název a číslo: LBC 5 Farská habrůvka	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 24-43-24
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum reprezentativní	
5. Geobiocenologická typizace: 2BD3	
6. Minimální výměra: 3 ha	7. Navržená výměra: 6 ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: Přírodní park Ždánický les	
9. Současný stav: Biocentrum je situováno na lesní ekosystémy přírodního parku, které mají vyšší podíl dubů, lip a habrů. Lesy jsou smíšené s příměsí smrku a borovice. Biocentrum je funkční..	
10. Využívání: les	11. Stupeň ekologické stability: 3, 4, 4-5
12. Cílové ekosystémy: lipové bukové doubravy	

Plán místního územního systému ekologické stability k.ú. Dambořice
Zpracovala: Ing. Ludmila Bínová, CSc.

1. Název a číslo: LBC 6 Salajka	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 34-21-05
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum reprezentativní	
5. Geobiocenologická typizace: 2BC4-5a	
6. Minimální výměra: 1 ha	7. Navržená výměra: 1,5 ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: ne	
9. Současný stav: Biocentrum je vymezeno na soutoku Salajky a Spáleného potoka a zahrnuje část nivy i potoků. Biocentrum není funkční a bude se zakládat na orných půdách. Předpokládáme revitalizaci potoka a vytvoření tůní nebo mokřadů.	
10. Využívání: orné půdy, vodní tok	11. Stupeň ekologické stability: 1, 3
12. Cílové ekosystémy: nivní, jasanové olšiny nižšího stupně	

1. Název a číslo: LBC 7 Na Spáleném potoce	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 34-21-04
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum reprezentativní	
5. Geobiocenologická typizace: 2BC4-5a	
6. Minimální výměra: 1 ha	7. Navržená výměra: 2 ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: ne	
9. Současný stav: Biocentrum je situováno v nivě Spáleného potoka. Biocentrum není funkční a bude se zakládat na orných půdách. Předpokládáme revitalizaci potoka a vytvoření tůní nebo mokřadů.	
10. Využívání: orná půda, vodní tok	11. Stupeň ekologické stability: 1, 3
12. Cílové ekosystémy: nivní, jasanové olšiny nižšího stupně	

1. Název a číslo: LBC 8 Lazarka	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 34-21-04
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum reprezentativní	
5. Geobiocenologická typizace: 2BC4-5a	
6. Minimální výměra: 1 ha	7. Navržená výměra: 1,5 ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: ne	
9. Současný stav: Biocentrum je vymezeno na soutoku Hunivky a Spáleného potoka a zahrnuje část nivy i potoků. Biocentrum není funkční a bude se zakládat na orných půdách. Předpokládáme revitalizaci potoka a vytvoření tůní nebo mokřadů.	
10. Využívání: orné půdy, vodní tok	11. Stupeň ekologické stability: 1, 3
12. Cílové ekosystémy: nivní, jasanové olšiny nižšího stupně	

Plán místního územního systému ekologické stability k.ú. Dambořice
Zpracovala: Ing. Ludmila Bínová, CSc.

1. Název a číslo: LBC 9 Kunštát	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 34-21-04
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum reprezentativní	
5. Geobiocenologická typizace: 2BC4-5a	
6. Minimální výměra: 1 ha	7. Navržená výměra: 1,5 ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: ne	
9. Současný stav: Biocentrum je situováno v nivě Spáleného potoka u hranice katastru. Biocentrum není funkční a bude se zakládat na orných půdách. Předpokládáme revitalizaci potoka a vytvoření tůní nebo mokřadů.	
10. Využívání: orná půda, vodní tok	11. Stupeň ekologické stability: 1, 3
12. Cílové ekosystémy: nivní, jasanové olšiny nižšího stupně	

1. Název a číslo: LBC 10 Ryje	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 34-21-05
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum reprezentativní	
5. Geobiocenologická typizace: 2BD3	
6. Minimální výměra: 3 ha	7. Navržená výměra: 4,5 ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: ne	
9. Současný stav: Biocentrum je částečně funkční a zahrnuje travinobylinná lada s keřovými skupinami. Z větší části se bude zakládat.	
10. Využívání: orná půda, TTP	11. Stupeň ekologické stability: 1, 3
12. Cílové ekosystémy: lada, lesní – lipové bukové doubravy	

1. Název a číslo: LBC 11 Lada u novosadů	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 34-21-04, 24-43-24
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum reprezentativní	
5. Geobiocenologická typizace: 2BD3	
6. Minimální výměra: 3 ha	7. Navržená výměra: 4,5 ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: ne	
9. Současný stav: Biocentrum je částečně funkční a zahrnuje lada, travní porosty s keřovými skupinami. Z větší části se bude zakládat.	
10. Využívání: orná půda, TTP	11. Stupeň ekologické stability: 1, 3
12. Cílové ekosystémy: lada, lesní – lipové bukové doubravy	

Plán místního územního systému ekologické stability k.ú. Dambořice
Zpracovala: Ing. Ludmila Bínová, CSc.

1. Název a číslo: LBC 12 Lipiny	
2. Katastr: Dambořice	3. Mapový list: 34-43-24
4. Typ a biogeografický význam: lokální biocentrum reprezentativní	
5. Geobiocenologická typizace: 3BD3, 2BD3	
6. Minimální výměra: 3 ha	7. Navržená výměra: 7 ha
8. ZCHÚ, EVL, PO, přírodní park: Přírodní park Ždánický les	
9. Současný stav: Biocentrum je situováno na kvalitní lesní ekosystémy s přírodě blízkou skladbou, které mají vyšší podíl dubů, lípy a habrů. Lesy jsou listnaté a přírodě blízké a biocentrum je zcela funkční .	
10. Využívání: les	11. Stupeň ekologické stability: 3, 4, 4-5
12. Cílové ekosystémy: lipové dubové bučiny, lipové bukové doubravy	

10.2 Biokoridory

NADREGIONÁLNÍ BIOKORIDOR

Název	Biochory	Délka (m)	Využití SES	Cílové ekosystémy
NK 138/1	3BC	400	les 3, 4-5	lesní dle STG
NK 138/2	2PC	600	les 3, 4-5	lesní dle STG
NK 138/3	2PC	600	les 3, 4-5	lesní dle STG
NK 138/4	2PC	550	les 3, 4-5	lesní dle STG
NK 138/5	3BC	300	les 3, 4-5	lesní dle STG

Nadregionální biokoridor v tomto případě zahrnuje vložené regionální biocentrum RBK 189 U Lednice.

LOKÁLNÍ BIOKORIDORY

Název	STG	Délka (m)	Využití SES	Cílové ekosystémy
LK 1	2BC4-5	1000	orná, vodní tok 1, 3	jasanové olšiny nižšího stupně
LK 2	2BC4-5	1750	orná, vodní tok 1, 3	jasanové olšiny nižšího stupně
LK 3	2BC4-5	1900	orná, vodní tok 1, 3	jasanové olšiny nižšího stupně
LK 4	2BC4-5	1000	orná, vodní tok 1, 3	jasanové olšiny nižšího stupně

*Plán místního územního systému ekologické stability k.ú. Dambořice
Zpracovala: Ing. Ludmila Bínová, CSc.*

LK 5	2BD3	200	orná, TTP 1	lipové bukové doubravy
LK 6	2BD3	1200	orná 1	lipové bukové doubravy
LK 7	2BD3	120	orná 1	lipové bukové doubravy
LK 8	2BD3, 2B3	1500	orná, TTP 1	lipové bukové doubravy typické bukové doubravy
LK 9	2BD3, 2B3	400	les 3, 4	lipové bukové doubravy typické bukové doubravy
LK 10	2BD3, 2B3	1300	TTP, orná, les 1	lipové bukové doubravy typické bukové doubravy

Obr. Starší hezké lípy a jírovce na hřbitově za kostelem Sv. Martina.